

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО ДУХУ

(БАГАТОГРАННІСТЬ І НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ)

Збірник матеріалів

VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів

28 жовтня 2025 року

Львів 2025

«Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)»: збірник матеріалів VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 28 жовтня 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. 382 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Ярослав ІЛЬЧИШИН, кандидат педагогічних наук

Ігор КОВАЛЬ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Христина ВЕРБИЦЬКА, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент

Тетяна БОТВИН, доктор філософії, доцент

Марія ІВАНЧЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент

Марина КУЛЬЧИЦЬКА, кандидат філологічних наук, доцент

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент

Тетяна ПУНДИК

Технічне оформлення: **Андрій БАБИЧ**

Збірник укладено за матеріалами VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів «Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)» 28 жовтня 2025 року.

Матеріали друкуються українською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій

- Секція 1. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Українська культурно-національна складова світової цивілізації. Культура і війна.
- Секція 3. Етичне й естетичне в культурі. Релігія як сфера культури.
- Секція 4. Соціально-психологічні чинники культуротворення. Соціокультурний вимір науки. Інформаційно-комунікаційні технології як новітня форма існування культури.
- Секція 5. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Гендерна чутливість у культурі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

4. Патлайчук О. В., Ступак О. П., Гончарова О. О. Наука як соціокультурний феномен: практикум з дисципліни «Філософія науки» для аспірантів та здобувачів наукового ступеня PhD (доктор філософії). 2020. С. 192.

5. Рогозіна Л. А., Головащенко І. О.. Наука як соціокультурний феномен. *Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня*. 2017. С. 1 – 3.

004:316.73

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК НОВА ПАРАДІГМА КУЛЬТУРНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ

Оксана СТОЛЯРЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,

Вінницький національний технічний університет

Олена СТОЛЯРЕНКО,

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і освітнього менеджменту,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), починаючи з кінця ХХ століття, спричинив фундаментальні зміни не лише в економічній та соціальній сферах, але й у самому способі існування культури. Культура, що історично базувалася на інститутах (бібліотеки, музеї, театри, видавництва) та лінійних моделях комунікації (від автора до читача/глядача), сьогодні переживає тектонічний зсув. Це зміна не просто інструментів, а глибинної логіки її організації.

Метою цієї статті є обґрунтування того, що ІКТ є рушійною силою формування нової парадигми культурної самоорганізації. Замість централізованого, вертикального контролю, така парадигма характеризується горизонтальною, мережевою, розподіленою та самокерованою структурою. Дослідження зосереджується на виявленні механізмів, за допомогою яких ІКТ забезпечують цю трансформацію.

Традиційна культура була організована за принципом ієрархії: культурні інститути (державні та приватні) виступали гейткіперами, контролюючи доступ до ресурсів, фінансування та аудиторії [3]. Інформаційно-комунікаційні технології, особливо Інтернет та соціальні медіа, зруйнували цю вертикаль.

Нова парадигма ґрунтується на мережевій архітектурі. Мережа – це не лише інфраструктура, а й ціла філософія, яка передбачає поліцентричність, що виявляється у відсутності єдиного центру впливу чи прийняття рішень. Окрім того, мережева логіка вирізняється гнучкістю і динамічністю, що забезпечує легкість утворення та розпаду тимчасових спільнот, як-от різноманітні фан-спільноти чи колаборативні проєкти. Третьою

ключовою властивістю є емерджентність – поява нових культурних форм і значень, які часто не були передбачені жодним із окремих учасників системи [5]. Прикладом такої самоорганізації є розвиток Wiki-проектів, відкритого коду (Open Source) та краудсорсингових ініціатив у мистецтві, де кінцевий культурний продукт є результатом колективних, добровільних і розподілених зусиль.

Ключовим елементом нової парадигми є зміна ролі індивіда. У традиційній моделі людина була пасивним споживачем (consumer). В умовах ІКТ вона перетворюється на "прос'юмера" (prosumer) – активного учасника, який одночасно виробляє та споживає контент [8].

ІКТ надають інструменти для цифрової партисипації, які є доступними і легкими у використанні, охоплюючи як створення контенту – де блоги, відеохостинги (YouTube), подкастинг та соціальні мережі дозволяють будь-якій особі стати творцем, так і кураторство та ремікс. Індивіди не лише створюють оригінали, але й активно фільтрують, коментують, реміксують та поширюють наявний контент, створюючи нові культурні значення, що суттєво змінює традиційне поняття авторського права та оригінальності [6]. Водночас, ця культурна самоорганізація може призводити до формування "ехо-камер" – утворення гомогенних спільнот за інтересами, що хоча й створює певні виклики для міжкультурного діалогу, є прямим наслідком вільного вибору індивіда. Таким чином, масова індивідуальна творчість і колективне фільтрування стають основним механізмом самоорганізації культурного простору, замінюючи професійну критику та інституційну цензуру. на творчість і колективне фільтрування стають основним механізмом самоорганізації культурного простору, замінюючи професійну критику та інституційну цензуру.

Нова парадигма культурної самоорганізації висуває вимоги до переосмислення функцій класичних культурних інститутів. Музеї, бібліотеки та університети більше не можуть виступати лише сховищами та трансляторами знань; вони мають стати платформами для взаємодії та креативними хабами. Це досягається, по-перше, через оцифрування фондів: надання відкритого доступу до колекцій, як-от через Google Arts & Culture, перетворює їх із фізичних сховищ на глобальні, розподілені ресурси, які можуть бути використані для реміксу та освіти. По-друге, це вимагає залучення аудиторії, адже культурні інститути використовують ІКТ для діалогу, інтерактивних виставок та краудфандингу, інтегруючи аудиторію в процес творення та підтримки. І, нарешті, необхідна адаптація освітніх програм: університети та мистецькі школи повинні інтегрувати цифрові навички та принципи мережевої взаємодії у свої програми, готуючи фахівців, здатних орієнтуватися у децентралізованій культурній екосистемі [2]. Саме здатність традиційних інститутів

інтегруватися у мережеву логіку визначить їхню релевантність у новій парадигмі. Саме здатність традиційних інститутів інтегруватися у мережеву логіку визначить їхню релевантність у новій парадигмі.

Інформаційно-комунікаційні технології безповоротно змінили логіку культурних процесів, сформувавши нову парадигму культурної самоорганізації. Ця парадигма характеризується, перш за все, децентралізацією та мережевою структурою. Крім того, вона знаменує перехід від простого споживання до цифрової партисипації, або так званого прос'юмерства. Нарешті, сутність цієї нової організації полягає у динамічній емерджентності нових культурних форм. Ця трансформація ставить перед суспільством низку викликів, водночас відкриваючи безпрецедентні можливості для глобальної культурної взаємодії, зокрема, питання цифрової нерівності, достовірності інформації та необхідність перегляду правових норм (авторське право). Подальші дослідження мають бути зосереджені на розробці етичних та правових рамок, які б відповідали динамічному характеру цієї нової, самоорганізованої кіберкультури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Малєєв К. В. Кіберкультура та медіаосвіта: нові виклики та перспективи. Київ: Науковий вісник, 2022. 210 с.
2. Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В., Московчук О. С., Магас Л. М. Інноваційні підходи у підготовці педагогічних та керівних кадрів освіти засобами інформаційних технологій. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems*, 2024. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», Вип. 71. 245 с. С. 40-53. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2024-71-40-53>
3. Castells, M. *The Rise of the Network Society*. Malden, MA: Blackwell Publishers, 2000. 592 p.
4. Jenkins, H. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York: New York University Press, 2006. 308 p.
5. Johnson, S. *Emergence: The Connected Lives of Ants, Cities, and Software*. New York: Scribner, 2001. 288 p.
6. Lessig, L. *Remix: Making Art and Commerce Thrive in the Hybrid Economy*. New York: Penguin Press, 2008. 336 p.
7. Toffler, A. *The Third Wave*. New York: Bantam Books, 1980. 544 p.

УДК 004.8:008(477)